

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs
 - Definitieve goedkeuring

Samenvatting

Dit decreet wijzigt een aantal bestaande niveau- en themadecreten over onderwijs. Het decreet voert belangrijke maatregelen uit het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 uit.

Een aantal van deze maatregelen hebben tot doel om de kennis van het Nederlands te verhogen, voor jongeren en volwassenen. Bij de overgang van lager naar secundair onderwijs krijgt de klassenraad lager onderwijs de mogelijkheid om leerlingen die daar nood aan hebben, 3 uren extra Nederlands op te leggen bovenop de lessentabel in het secundair onderwijs. In het volwassenonderwijs wordt de NT2-test aangepast. Voortaan zal 80% van de test beoordeeld worden aan de hand van toetsvragen uit een gestandaardiseerde databank.

In het secundair onderwijs geven we scholen meer vrijheid bij de invulling van het pakket aan differentiatie-uren in de eerste graad. Ze kunnen ervoor kiezen om die in te vullen met algemene (Nederlands, wiskunde...) dan wel praktijk of technische vakken. Op die manier kunnen scholen vanaf het 1ste jaar maximaal inspelen op de capaciteiten en interesses van leerlingen en op het aso-, tso-, kso- en bso-aanbod in de volgende jaren

Daarnaast krijgen secundaire scholen de mogelijkheid om in overcapaciteit inschrijvingen te aanvaarden van leerlingen uit de buurt.

Het decreet voert ook een verbod op slimme apparaten in op school in het basisonderwijs en de eerste en tweede graad van het secundair onderwijs. Voor de derde graad secundair onderwijs geldt het verbod enkel tijdens de lessen. Smartphones en andere slimme apparaten kunnen enkel toegelaten worden voor onderwijsdoeleinden, in het kader van redelijke aanpassingen en ziekte, tijdens extra-muros activiteiten (mits toestemming directie of afgevaardigde) of in bepaalde gevallen voor persoonlijke omstandigheden. Het verbod bevestigt dat de school de oefenplaats bij uitstek is om door langdurige concentratie tot leren te komen en via sociale interactie te groeien als mens.

De werking van het volwassenenonderwijs wordt geflexibiliseerd. Centra voor volwassenenonderwijs zullen voortaan eenvoudiger op basis van vrijstellingen cursisten deelkwalificaties kunnen uitreiken. Daarnaast zorgen we ervoor dat jongeren die reeds beschikken over een bewijs van slagen voor de basisvorming hiervoor automatisch een vrijstelling krijgen wanneer ze hun traject verderzetten in een centrum voor volwassenenonderwijs. Zo versterken we de samenwerking tussen secundair onderwijs en volwassenenonderwijs en verlagen we drempels voor levenslang leren.

We versterken ook de samenwerking tussen secundair onderwijs en hoger onderwijs. Cognitief sterke leerlingen van de derde graad secundair onderwijs krijgen meer mogelijkheden om tijdelijk lessen te volgen en vakken op te nemen aan een hogeschool of universiteit. Het gaat dan om een zogenaamd “proeven” van vervolgonderwijs dat zowel uitdagend en inspirerend kan zijn als richting kan geven aan latere studiekeuzes.

Door in te zetten op de versterking van het Nederlands, een meer flexibele invulling van de eerste graad secundair onderwijs, een verbod op smartphones en andere slimme apparaten op school en een meer toegankelijk volwassenenonderwijs en hoger onderwijs zetten we concrete stappen in het versterken van het Vlaamse onderwijs.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld

De maatregelen in dit decreet betreffen de beleidsvelden:

Kleuter- en leerplichtonderwijs

Hoger onderwijs

Deeltijds kunstonderwijs en volwassenenonderwijs

Ondersteuning van het onderwijsveld.

Beleidsdoelstellingen

Dit onderwijsdecreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs beoogt volgende doelstellingen te realiseren.

1. Een aanvulling en verbetering van een aantal bestaande decreten.

Bij hervormingen die zich als gevolg van het legaliteitsbeginsel altijd in een decretale context afspelen, is het niet altijd mogelijk alle consequenties dadelijk in te schatten. Ook de toepassing in de praktijk brengt mee dat een aantal decretale bepalingen nog moeten verfijnd worden. Er dienen zich nieuwe situaties aan, waardoor het nodig is dat de bestaande regelgeving, via verbeteringen, het steeds weer evoluerend onderwijsveld volgt. De betrokken doelgroepen (scholen, instellingen,

centra en personeel) vragen dan ook dat de overheid omwille van de duidelijkheid en de rechtszekerheid zo snel mogelijk de nieuwe decretale bepalingen verder verfijnt of aanpast. Meerdere artikelen in dit decreet bevatten dan ook een aantal correcties, verduidelijkingen en aanvullingen van bestaande thema- en niveaudecreten.

2. Een reeks maatregelen tot vereenvoudiging in zijn meest ruime zin.

Het gaat hier om vereenvoudigingen in de ruime zin van het woord: verminderingen van administratie, juridisch-technische verbeteringen en het in overeenstemming brengen van de onderwijsregelgeving onderling en met andere regelgeving.

3. Uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029.

Het decreet voert een aantal belangrijke onderwijsmaatregelen uit het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 uit, voor wat betreft de materie leerlingen, cursisten en studenten enerzijds en de organisatie van het onderwijs anderzijds. Het gaat daarbij om:

- het verbod op smartphones in het leerplichtonderwijs;
- de drie uur extra Nederlands in het eerste jaar secundair onderwijs;
- een overcapaciteitsgroep voor leerlingen uit de buurt in het gewoon secundair onderwijs;
- aanpassingen aan de NT2-test in het volwassenenonderwijs;
- een flexibele overgang en samenwerking tussen secundair onderwijs, volwassenenonderwijs en hoger onderwijs.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Dit voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs werd principieel goedgekeurd op de zitting van de Vlaamse Regering van 20 december 2024 (VR 2024 2012 DOC.1336-1, VR 2024 2012 DOC.1336-2, VR 2024 2012 DOC.1336-3) met het oog op de adviesaanvraag bij de SERV en de VLOR en met het oog op de onderhandelingen met de sociale partners.

De SERV bracht een advies uit op 20 januari 2025. Dit advies noopte niet tot aanpassingen van artikelen in het voorontwerp van decreet. Wel is in de memorie van toelichting een reactie op het SERV-advies opgenomen.

De VLOR bracht een advies uit op 10 januari 2025. Dit advies noopte niet tot aanpassingen van artikelen in het voorontwerp van decreet. Wel is in de memorie van toelichting een reactie op het VLOR-advies opgenomen.

De onderhandelingen met de verschillende sociale partners, afgerond op 11 januari 2025, hebben geleid tot de volgende protocollen:

- Protocol nr. 265 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de gemeenschappelijke vergadering van sectorcomité x, onderwijs (Vlaamse Gemeenschap), comité voor de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten, afdeling 2, onderafdeling "Vlaamse Gemeenschap" en overkoepelend onderhandelingscomité vrij gesubsidieerd onderwijs (7 februari 2025);

- Protocol nr. 146 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de vergaderingen van het Vlaams onderhandelingscomité voor de basiseducatie (7 februari 2025).
- Protocol nr. 144 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de vergadering van het Vlaams onderhandelingscomité voor het Hoger Onderwijs en het Universitair Ziekenhuis Gent (14 februari 2025).

De inspectie van Financiën verleende respectievelijk op 21 januari 2025 (KS/2024000111), 29 januari 2025 (KS/2025000224) en 31 januari 2025 (2025000271) gunstig advies.

Het voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs werd een tweede keer principieel goedgekeurd op de zitting van de Vlaamse Regering van 21 februari 2025 (VR 2025 2102 DOC.0085-1, VR 2025 2102 DOC.0085-2, VR 2025 2102 DOC.0085-3) met het oog op de adviesaanvraag bij Raad van State.

De Raad van State heeft over het voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs op 7 april 2025 advies 77.540/1 uitgebracht. De wijze waarop werd omgegaan met dit advies wordt verduidelijkt in punt 2. Inhoud.

2. INHOUD

Hierna volgt een overzicht van de aanpassingen aan het voorontwerp van decreet en bijbehorende memorie van toelichting, ten opzichte van de versie goedgekeurd op de Vlaamse Regering van 21 februari 2025.

Ten gevolge het advies van de Raad van State worden zowel het decreet als de memorie van toelichting aangepast. De aanpassingen geven ook aanleiding tot het invoegen van nieuwe artikelen, wat leidt tot een vernummering vanaf artikel 4. De nummering hierna meegegeven is de nummering zoals opgenomen in de versie voorgelegd aan de Raad van State. Tussen haakjes staat waar van toepassing de nieuwe nummering.

In artikel 3 wordt de bedoeling nauwkeuriger tot uiting gebracht. De memorie wordt mee aangepast.

Er wordt een nieuw artikel (4) ingevoegd om de tekst van artikel 13/1 van het decreet basisonderwijs af te stemmen op de door artikel 3 van het ontwerp doorgevoerde wijzigingen. De memorie wordt mee aangepast.

De artikelen 7 (8) en 26 (27) worden zo geherformuleerd dat niet alleen het verbod op het gebruik van slimme apparaten ingeschreven wordt, maar dat ook blijkt dat het beleid inzake de uitzonderingen alsook het handhavings- en sanctiebeleid in het schoolreglement moeten worden opgenomen. Dit wordt in de memorie toegelicht.

In de artikelen 9 (10) en 28 (29) wordt de periode van normale aanwezigheid op school helderder gedefinieerd. Het verbod eindigt op het einde van de laatste les van de lesdag. Dit leidt tot de

nodige aanpassingen in de memorie. In de memorie wordt ook verduidelijkt dat slimme apparaten in het kader van onderwijsdoeleinden ook kunnen gebruikt worden voor andere onderwijs- en opvoedingsactiviteiten buiten de lessen.

In artikel 10 (11) en 28 (29) wordt “secundair onderwijs” resp. “gewoon secundair onderwijs” naar analogie van de gebruikelijke terminologie in de Codex Secundair Onderwijs vervangen door “voltijds gewoon secundair onderwijs”. De memorie wordt mee aangepast.

In artikel 16 (17) en 48 (49) wordt de term “algemene vorming” vervangen door basisvorming. De memorie wordt mee aangepast, niet enkel bij de bespreking van het artikel zelf maar ook in het algemene gedeelte.

In de memorie bij artikel 33 (34) wordt geëxpliciteerd hoe de machtiging begrepen moet worden.

In de memorie bij artikel 43 (44) tot 46 (47) wordt toegevoegd dat de schoolbesturen erover moeten waken dat zij bij het inschrijven en weigeren de gelijke behandeling van leerlingen waarborgen.

Artikel 49 (50) wordt herwerkt om tegemoet te komen aan de opmerkingen. Er wordt voorzien dat de examencommissie zelf vastlegt voor welke beroepskwalificaties zij het bewijs van beroepskwalificatie kunnen uitreiken, op dezelfde wijze zoals de examencommissie dit nu al bepaalt voor welke structuuronderdelen zij studiebewijzen kunnen uitreiken. De memorie wordt mee aangepast. In paragraaf 2 is een aanpassing niet nodig, gezien de inhoud van de beroepskwalificatie hoe dan ook deel uitmaken van het examenprogramma van het structuuronderdeel waartoe ze behoren.

Artikel 66 (67) en 69 (71) houden verband met de aansprakelijkheid van de leerling bij de uitvoering van de overeenkomst van alternerende opleiding en de aansprakelijkheid van de cursist die met een overeenkomst uitvoering geeft aan een duale opleiding. In die artikelen wordt de verwijzing naar artikel 6.14 Burgerlijk Wetboek beperkt tot de eerste paragraaf die betrekking heeft op de aansprakelijkheid van de aansteller. In de memorie wordt verduidelijkt dat de betrokkenen hun aansprakelijkheid kunnen weerleggen door aan te tonen dat de schade niet te wijten is aan een fout van hun/ in hun toezicht. De datum van de inwerkingtreding wordt gezet op de eerste dag na publicatie in het Belgisch Staatsblad.

Artikel 67 (68) verruimt de beroepsmogelijkheid bij de beëindiging van een overeenkomst van alternerende opleiding. Er is nu ook een beroep mogelijk als de overeenkomst niet volgens de voorgeschreven procedure wordt opgezegd of verbroken. Ook in die situatie is een schadevergoeding mogelijk. De memorie wordt aangepast.

Een nieuw artikel (70) voert de bestaanszekerheidsvergoeding voor parkingwachters in. De memorie wordt mee aangepast.

Een nieuw artikel (72) verruimt de beroepsmogelijkheid bij de beëindiging van de uitvoering van een duale opleiding. Er is nu ook een beroep mogelijk als de overeenkomst niet volgens de voorgeschreven procedure wordt opgezegd of verbroken. Ook in die situatie is een schadevergoeding mogelijk. De memorie wordt mee aangepast.

In artikel 72 (75) wordt de retroactiviteit geschrapt voor een aantal artikelen. De inwerkingtreding voor die artikelen wordt voorzien voor de dag na publicatie in het Belgisch Staatsblad. De memorie wordt mee aangepast.

In het inleidende gedeelte van de memorie worden de volgende wijzigingen aangebracht.

Verbod op slimme apparaten

Er is verduidelijkt dat slimme apparaten in het kader van onderwijsdoeleinden ook kunnen gebruikt worden voor andere onderwijs- en opvoedingsactiviteiten buiten de lessen (bijv. de organisatie van typlessen, de ochtend- en middagstudie, etc.).

Alternierende en duale opleidingen

De toelichting wordt aangepast aan de wijzigingen die aan de betrokkenen artikelen zijn doorgevoerd.

Aan de tekst tot slot worden bijkomend nog enkele niet-inhoudelijke legistieke correcties aangebracht.

Met betrekking tot de vormvereisten merkt de Raad van State op dat een aantal maatregelen die tijdens de onderhandelingsperiode ingeschoven werden, niet voor advies aan de VLOR en SERV voorgelegd werden. Dit is niet nieuw in vergelijking met eerdere vergelijkbare decreten. Er is soms nood aan inschuivingen voor bijvoorbeeld louter technische wijzigingen (zoals de toevoeging van het 7de leerjaar aan de middelen capaciteit of de aanpassing aan de formulering voor de rationalisatienorm Ballet), kleinere maatregelen, wijzigingen op vraag van de doelgroepen of dringende zaken. Een bijkomende adviesaanvraag is dan disproportioneel of zou de voortgang van het proces zodanig ophouden dat een tijdige afronding ervan in het gedrang komt, wat niet in het belang van de doelgroepen is. Bij een informele bespreking met de sociale partners zijn geledingen aanwezig die ook in de VLOR aanwezig zijn. Voor de ingeschoven maatregelen is er wel altijd een toetsing bij de Inspectie van Financiën.

De artikelen over de tijdelijke stopzetting van de systeembrede analyse in het hoger onderwijs ter heroriëntering en over de vrijstelling van de instellingsreview voor kleine hogeronderwijsinstellingen werden ingevoegd als uitvoering van enkele beleidsaanbevelingen uit het rapport "Evaluatie van het kwaliteitszorgsysteem in het Vlaamse Hoger Onderwijs". Dit rapport werd bekendgemaakt en besproken met de hogeronderwijsinstellingen op een kennisdelingsevent op 7 januari 2025, toen de adviesaanvragen naar VLOR en SERV al waren verstuurd. De voorstellen van artikel werden besproken met de sociale partners op het Vlaams Onderhandelingscomité Hoger Onderwijs. Het artikel in verband met de uitbreiding van de lesbijkwoning in het hoger onderwijs door leerlingen van het secundair onderwijs is opgenomen op vraag van de VLIR en werd ook besproken met de sociale partners op het Vlaams Onderhandelingscomité Hoger Onderwijs.

Voor de maatregel met betrekking tot de aanpassing van de tijdelijke onderwijsbevoegdheid voor ICT geldt dat dit een beperkte impact heeft en op vraag van CVO is gebeurd. De maatregel werd ook toegelicht door de administratie aan de sociale partners van het informeel overleg volwassenenonderwijs van 30 januari 2025.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Geen budgettaire impact.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorontwerp van decreet heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid in zake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorontwerp van decreet heeft geen directe weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld en de ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

Het voorontwerp van decreet zal ingediend worden in het Vlaams Parlement.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar definitieve goedkeuring te hechten aan het voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs en de bijhorende memorie van toelichting;
2. de Vlaamse minister bevoegd voor het onderwijs te machtigen om het voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs in te dienen bij het Vlaams Parlement;

3. de Vlaams minister bevoegd voor onderwijs te machtigen de bepalingen in het voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs mede te delen aan schoolbesturen, instellingen en betrokkenen, met uitdrukkelijke vermelding dat de toepassing ervan afhankelijk wordt gesteld van de aanneming van het decreet door het Vlaams Parlement.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

Bijlage:

- Advies Raad van State 77.540/1 van 7 april 2025